סוכנות לקטעי עתונות
רחוב הרברט סמואל 4
ת.ד. 724. טלפון 234252
ירושלים

23 מרץ 1979

לעצטע נייעס
(תל אביב)

216

לוי אשכול — א ייד א חכם

שמעון פרס

(5)

די קריטיק קעגן פרעמיער. וואס דער מיניסטער יוסף אלמוגי האט נאך זיין באזוך אין ענגלאנד ארויסגעזאגט קעגן פרעמיער, האט דערפירט אשכולן צו זאגן, אז אויב א חבר אדער „חברים" אין רעגירונג אידענטיפיצירן זיך נישט מיט די, דארפן זיי מאכן די אויספירן. אלמוגי האט באשלאסן צו דעמיסיאנירן. זייענדיק מיט אים צווישן די אנהענגער פון בן־גוריון, האב איך באשלאסן, אז איך קען אלמוגי נישט לאזן אליין. און איך האב געמאלדן אשכולן מיין דעמיסיע. ער האט מיך איינגעלאדן אויף א געשפרעך. צוגערעדט מיך, אז איך זאל בלייבן. בן־גוריון האט מיר געשיקט פון שדה־בוקר א בריוו, אין וועלכן ער האט מיך געבעטן, אז איך זאל נישט פארלאזן מיין פאסטן, ווייל „די זיכערהייט איז וויכטיקער פון אלעם". אבער איך האב זיך געהאלטן ביי מיינעם. איך בין געקומען צום אויספיר, אז איך קען מער נישט צוזאמענארבעטן מיט אשכולן און גלייכצייטיק אונטערשטיצן בן־גוריונען, וועלכער האט אים אנגעהויבן באקעמפן.

מיר האבן זיך פריינטלעך געזעגנט און אויף דער געזעגענונגס־מסיבה האט אשכול מיך געלויבט מיט הארציקע רייד.

איך בין אויסגעוויילט געווארן אלס סעקרעטאר פון דער באוועגונג וואס מיר האבן געשאפן אין יוני 1965. מיר האבן זיך געדארפט ארגאניזירן אין גיך, כדי ארויס אין פארמעסט אין די וואלן, וועלכע זענען באשטימט געווארן אויף נאוועמבער אין דעם זעלבן יאר. דאס זענען געווען חדשים פון אנגעשטרענגטער ארבעט. מיר האבן אנגעהויבן פון גארנישט, אן א פרוטה, אן ביוראען, אן אפטיילונגען. די גרופע וואס האט זיך צעמענטירט ארום „רפי" איז געווען אן אויסגעצייכנטע. עס האבן צו איר געהערט: משה דיין, נתן אלתרמן, ס. יזהר, יצחק נבון, פראפ. א. ד. בערגמאן, טעדי קאלעק, יוסף אלמוגי, גד יעקבי, מאטילדא גז א.א. מענטשן, וועלכע האבן געהאט צווישן זיך פריינטשאפטלעכע באציאונגען און א געמיינזאמען באדן. אבער זענען נישט געווען געוווינט צו ארבעטן צוזאמען אויפן פארטייאישן געביט. בראש פון דער רשימה איז געשטאנען בן־גוריון, וועמענס שריט זענען געווען אומדערווארטע. מען האט נישט געקענט פאראויסזען וואס ער וועט זאגן, ווו און מיט וואס פאר א קראפט.

מיר האבן זיך געשטעלט אויף דער זייט פון בן־גוריון במילא אויך הינטער זיינע דערקלערונגען. ער איז ארויס אין א שארפן אנגריף אויף אשכולן און דערקלערט, אז אשכולס אייגנשאפטן זענען נישט פאסיק פאר א פרעמיער. די קריגעריי האט זיך אלץ מער פארטיפט. די לאנגיאריקע פריינטשאפט האט זיך פארוואנדלט אין א טיפער קאמפראמיסלאזער שנאה.

נאך די וואלן אין יאר 1965, האב איך אין נאמען פון „רפי" געהאלטן אין כנסת די צענטראלע רעדע פון דער אפאזיציע. דאס איז געווען מיין ערשטע רעדע קעגן לוי אשכול, וועלכער האט דערויף רעאגירט מיט א געמיש פון פארדרוס און הנאה: „דו ביסט ערגער פון בעגינען, אבער דער עברית איז בסדר".

אין משך פון די צוויי יאר, זינט די וואלן, ביז צו דער 6־טאגיקער מלחמה, האבן מיר זיך זעלטן באגעגנט. ערב דער מלחמה, צוליב די וואקלענישן וואס די אשכול־רעגירונג האט ארויסגעוויזן, זענען מיר, מיט בן־גוריונען בראש, געווען איבערצייגט, אז מען דארף ווירקן ענערגיש פארן שאפן א נאציאנאלע איינהייט רעגירונג, וואס זאל פריער געבן דעם קלאפ צוליב דער געפאר, וואס האט אויסגעזען גרויס און דראענדיק. מיר האבן זיך צונויפגערעדט מיט א סך חברים אין „רפי", מיט מענטשן פון גח"ל און מפד"ל. מנחם בעגין האט מיך געפרעגט, צי בן־גוריון איז „מסוגל און גרייט צו זיין פרעמיער". איך האב געענטפערט: „מסוגל — יא; צי ער איז גרייט — ווייס איך נישט".

מיט בן־גוריונען בין איך אין יענער צייט געווען אין כסדרדיקער פארבינדונג, כמעט טאג און נאכט. איך האב אים איבערגעגעבן בעגינס רייד. אבער ער האט מיר נישט געזאגט, צי ער איז גרייט צו ווערן פרעמיער. יעדנפאלס, האט ער קאטעגאריש געפאדערט צו באזייטיקן אשכולן.

אין די קאנטאקטן מיט די פארשידענע פארטייען איז מיר קלאר געווארן, אז עס איז נישטא קיין מערהייט פאר איינטוישן אשכולן. וואס מען קען יא גלייך דערגרייכן, איז דאס איינשליסן משה דיין אין דער רעגירונג אויפן אמט פון זיכערהייטס־מיניסטער. אשכול האט שוין געהאט איינגעלאדן דיינען און אים פארגעשלאגן צו ווערן דער קאמאנדיר פון דעם דרום־פראנט. משה איז באשטאנען. צו מיר האט ער געשיקט אברהם עופר און פארגעשלאגן, אז איך זאל אריין אין דער רעגירונג אלס מיניסטער אן א טעקע. כ'האב, פארשטייט זיך, אפגעזאגט.

דיין האט צו מיר אין זעלבן טאג געקלונגען און געזאגט: „שמעון, א שאד דיינע אנשטרענגונגען, ס'וועט פון דעם גארנישט ארויסקומען". איך האב זיך אבער געהאלטן ביי מיינעם און געפאדערט, אז דיין זאל אריין אין דער רעגירונג אלס זיכערהייטס־מיניסטער. כ'האב עס געהאלטן פאר א באדינג פארן שאפן די נאציאנאלע איינהייטס־רעגירונג, וואס זאל דעצידירן אין דער פראגע פון אנהויבן די מלחמה און דערפירן צום נצחון.

איך בין דעמאלט אוועקגעשטעלט געווארן פאר איינעם פון די שווערסטע מאמענטן פון מיין לעבן: גיין צו בן־גוריון און אים זאגן, אז עס זענען נישט פאראן קיין אויסזיכטן מען זאל אשכולן פארבייטן. און מען דארף זיך באפרידיקן מיט איינשליסן משה דיינען אין דער רעגירונג אלס זיכערהייטס־מיניסטער. איך האב געוווסט, אז בן־גוריון וועט ענטפערן מיט רוגזה.

איך בין צו אים געקומען דאנערשטיק אינדערפרי, מיט א חבר, און אים געשילדערט דעם מצב מיט אלע זיינע פרטים.

בן־גוריון האט רעאגירט ווי א וואלקאן־אויסברוך און מיר געזאגט: „איך האב געמיינט, אז דו ביסט א פאליטיקער און א חבר, איצט צווייפל איך אין דעם. פארשטייסטו נישט, אז אשכול וועט נישט מצליח זיין און נישט קענען אנפירן מיטן קאמף? מיר האבן דאך ביידע באשלאסן, אז דאס בייטן דעם פרעמיער זאל זיין א תנאי פאר אונדזער אנשליסן זיך אין דער רעגירונג".

איך האב געוווסט, אז אין אזא לאגע איז נישט פאראן קיין בעסערע זאך ווי אריבערגיין צו אן אנגריף, און אן רחמנות האב איך געזאגט צו בן־גוריונען: ווען דו טענהסט, אז ווען מען שטייט פאר דער ברירה אוועקצולייגן אויף איין וואגשאל די אידעאלאגישע מאטיוון און אויף דער צווייטער וואגשאל — די זיכערהייטס־נייטן, זענען די זיכערהייטס־פראבלעמען דעצידירנדיקער — פארפליכטעט דער דאזיקער זאג דיינער אויך אונדז, אדער דיר אליין? זעסטו נישט אין וואס פאר א זיכערהייטס־קלעם מען האט אונדז אריינגעשלעפט און דו ווייסט דאך זייער גוט, ווי שטארק עס איז אונדזער כוח אין כנסת.

אזוי ווי ער האט אויפגעשטורעמט מיט א מינוט פריער, אזוי האט ער זיך איצט באראיקט. ער האט מיך ארומגענומען און געזאגט: איך באדויער. איך בין באגאנגען קעגן דיר אן עוולה.

מיר האבן אנגעהויבן רעדן אין א מער געמעסיקטן טאן. און בן־גוריון האט מיר געבעטן איך זאל פאר אים שילדערן דעם צוזאמענשטעל פון די מיליטערישע כוחות און אים איבערגעבן די לעצטע נייעס פונעם פראנט. נאך א פאר מינוט, האב איך געזען ווי זיינע אויגן האבן אנגעהויבן גלאנצן. איך האב דערשפירט, אז עס ווארט אויף מיר א סורפריז.

איך פארשטיי זייער גוט דיינע מאטיוון און גלויב אין זייער לאגיק און אויפריכטיקייט — האט ער צו מיר געזאגט — נאר אונדזער מיינונג וועגן אשכולן האט זיך נישט געענדערט. איך בין מסכים מיר זאלן אריינטרעטן אין דער רעגירונג מיטן תנאי, דו זאלסט גיין און זאגן אשכולן, אז נאך דעם ווי מיר וועלן אריינטרעטן אין דער רעגירונג האבן מיר, אלץ נישט קיין צוטרוי צו אים אלס פרעמיער.

עס האט מיך אנגעכאפט א שוידער. נאר איך האב געוווסט, אז אן דער דאזיקער ביטערער פיל, וועט נאך ווייטער אנהאלטן די צעריסנקייט צווישן אונדז. אין א מאמענט ווען אונדזערע חיילים גרייטן זיך צו באגעגענען דעם שונא.

איך בין א גאנצן טאג ארומגעגאנגען מיט א שווער געמיט. אין אוונט, אויף א מסיבה אין הויז פון בן גוריון, האט מען מיך שטארק געלויבט. אויך בן־גוריון האט עס געטאן. דאס האט אבער נישט פארלייכטערט מיין שטימונג. איך האב נאך געהאט פאר זיך אויסצופירן א שווערע שליחות.

אשכולס סעקרעטאר האט מיר אנגעקלונגען און געבעטן אים צוויסן געבן וועגן אונדזער באשלוס. די באגעגעניש איז באשטימט געווארן אויף צומארגנס, פרייטיק, אינדערפרי. איך האב געבעטן יצחק נבונען ער זאל מיר באגלייטן.

אשכול האט אונדז פיין אויפגענומען ווי עס וואלט גארנישט געשען צווישן אונדז. ער האט פאר אלעמען באשטעלט א גלעזל טיי, ווי עס איז געווען זיין מנהג האט ער אריינגעלייגט א גרעסער שטיקל לימענע. מיר האבן אים איבערגעגעבן וועגן אונדזער באשלוס, וועגן וועלכן ער האט שוין געוווסט פון פריער.

(המשך קומט)